

Der bliver nu tilbage det Spørgsmaal, som den ærebe sidste Taler gik nærmere ind paa, nemlig Gageringsspørgsmaalet. Vi staae her ved et Spørgsmaal, der muligviis første Gang i dette Thing bliver gjort til Gjenstand for en dyberegaaende Undersøgelse, det Spørgsmaal nemlig: „Hvorledes maa det stille sig med Gageringsforholdet, naar vi fra Embedsmænd gaae over til Begrebet: Embedsquinde?“ Er det da rigtigt herpaa at oversføre alle de samme Grundtanker, som have gjort sig gjældende med Hensyn til Mændenes Gageringsforhold? Jeg maa bede det ærebe Thing undskyldte, om jeg kommer noget ind paa dette almindelige Spørgsmaal, inden jeg gaar over til det særlige Spørgsmaal; jeg troer, at det vil have en vis Betydning. Der er blevet talt overmaade Meget frem og tilbage om denne Sag, der har været stillet forskjellige Forslag op, men efter min Mening har man ikke truffet det Rette i saa Henseende. Det forekommer mig klart, at, naar der tales om Embedsmænds Gagering, er der to Principer, som maae holdes skarpt ude fra hinanden. Det ene Princip er det, at naturligtviis Embedsmænd, der have forskjellige Stillinger og Virkefredse, maae lønnes forskelligt, den overordnede høiere end den underordnede, Departementschefen høiere end Contorchefen, og denne atter høiere end hans Fuldmægtig; men ved Siden deraf gjør der sig et andet Princip gjældende, og det med fuld Ret. Jeg skal ophjse dette ved at tage et Exempel fra den Verden, som ligger mig nærmest. En Adjunct ansættes ved en lærd Skole med en Begyndelsesgage af 500 Rd.; derefter stiger han hvert tredje Aar med 100 Rd., saa at han efter 15 Aars Forløb faaer den høieste Gage, 1,000 Rd. Hvad er det nu for en Tanke, der ligger bagved dette? Aabenbart ikke den, at en Mand paa 45 Aar skulde behøve det Dobbelte til sit Underhold af, hvad en Mand paa 30 Aar behøver. Jeg skal villig indrømme, at, naar man kommer til en høiere Alder, til Alderen imellem 60 og 70 Aar, kan det vel nok siges, at en Mand i denne Alder til sit personlige Underhold og sin Bequemmelighed kan trænge til noget Mere, end han behøvede, da han var yngre; men man maa kunne gaar ud fra, at Manden paa

45 Aar ikke behøver Mere end Manden paa 30 Aar. Der maa altsaa ligge en anden Tanke bagved, og det er ganske naturligt den, at efter de reent menneskelige Forhold og efter vore sociale Forhold her er det Mandens Bestemmelse i en vis Alder at skulle kunne sætte Wo og ernære en Familie. Det er altsaa aabenbart, at Staten siger som saa: Fra første Færd af lønne vi Dig mindre, fordi Du maa antages da at have kun Dig selv at sørge for, men vi give Dig i Aarenes Løb stadigt en høiere Gage, fordi vi antage, at Du, efter som Du bliver ældre, vil have en større Familie at forsørge. Staten griber naturligtviis ikke ind i det Enkelte og siger, at en Mand paa 30 Aar, der er gift, skal have en høiere Løn end en Mand paa 40 Aar, der er ugift; Staten kan kun gaar ud fra et ganske almindeligt Princip. Nu er Spørgsmaalet: Hvorledes maa det da stille sig med Hensyn til Embedsquinde? Jeg vil da først gjøre opmærksom paa, at ifølge Sagens Natur er det aabenbart, at Qvinden væsentligt kun kan gjøre Fyldest i et Embede, naar hun er ugift; det er aabenbart, at ikke blot hendes Hunsmoderforretninger, men ganske særligt hendes Stilling som Moder vil gjøre det overordentligt vanskeligt for hende at bestyre et Embede; selv om man vil gaar ud fra, at der kan være Forhold — hvad jeg ikke skal nægte —, hvor den giste Qvinde og Moder vil kunne bestyre et Embede, saa troer jeg dog med den største Væstemthed at maatte fastholde, at Staten aldrig kan gaar ind paa at stille den giste Qvinde saaledes, at hun skal kunne forsørge sin Mand og sine Børn. Om vi ogsaa ville gaar ind paa, at Qvinden ogsaa som gift skal kunne bestyre Embeder, maa altsaa dog i alt Fald det stilles fast og urokkeligt op, at Forpligtelsen til at sørge for Familiens Underhold paaligger hendes Mand og ikke hende selv. Altsaa, det Hovedprincip, der maa fastholdes, naar der er Tale om en Qvindes Stilling i et Embede, er, at hun kun skal lønnes som ugift; og er der nogetsteds, hvor jeg troer, at dette vil have praktisk Anvendelse, saa er det i det Forhold, som vi her have med at gjøre. Naar man siger, at Adjuncten begynder med en Gage af 500 Rd. og stiger til en Gage af

1,000 Rb., da kan man ganske vist spørge: Hvor er da her Grændsen mellem Lønnen for de Ugifte og Lønnen for de Gifte? Dette Spørgsmaal kan man derimod ikke gjøre, naar vi komme til Lærerne ved de communale Skoler. Der er nemlig den Ordning i Communerne, at der er to forskjellige Slags Løn, som aldeles bestemt betegne sig den ene som Løn for gifte den anden som Løn for ugifte Lærere. § 13 i Loven af 8de Marts 1856 siger nemlig: „Halvdelen af de ved en Kjøbstads Skoler ansatte Lærere, der ikke ere Timelærere, skulle for indtil 36 Timers ugentlig Underviisning have i Løn idetmindste 300 Rb. og 50 Tdr. Byg, at betale efter Capitelstaxten, foruden fri Bolig for en gift Lærer og Brændsel“, og saa hedder det derefter: „hvorimod Lønningen for den anden Halvdeel bestemmes til 150 Rb. og 25 Tdr. Byg efter Capitelstaxten, foruden fri Bolig for en ugift Lærer og Brændsel.“ Jeg troer, at der i dette Tilfælde ikke kan være Tvivl om, at Staten med Hensyn til Kjøbstadlærerne fastslaaer to bestemte Classer, som den betegner som „gifte Lærere“ og som „ugifte Lærere“. Spørge vi da, hvorledes Lærerindens Stilling nu bliver, saa synes jeg, at det er klart, at hun maa væsentlig lønnes som den ugifte Lærer. Det var ogsaa den Tanke, som laa til Grund for Ministerens oprindelige Forslag. Deri var nemlig bestemt, at en Lærerinde i en Kjøbstad skulde begynde med 25 Tdr. Byg efter Capitelstaxten og 200 Rb. aarlig, at Lønningen i Penge efter 4 Aars Tjeneste skulde forhøjes til 250 Rb. og efter andre 4 Aars Tjeneste til 300 Rb. Denne Bestemmelse var tagen i Lighed med, hvad der gjælder for Lærerindens Gagering i Kjøbenhavn, hvor man begynder med 350 Rb., derpaa stiger til 432 Rb. og ender med 504 Rb., og det er det Giendommelige ved de kjøbenhavnske Lærersforhold, at netop med det sidste Belsøb begynder Lærerne; de begynde med 500 Rb. og stige saa lidt efter lidt indtil 800 Rb., og der er det altsaa slaaet fast, at Lærerinden stilles paa den ugifte Lærers Standpunkt. At ville oversføre dette ligesom paa Kjøbstadlærernes Forhold vilde nu ikke kunne lade sig gjøre, fordi Lønningen der stæer efter et andet Princip, idet der nemlig ikke gives Alderstillsæg-

men der kun er to Classer, nemlig de Gifte og de Ugifte, og paa den anden Side troer jeg, at man maa give det andet Things Udvalg og de Medlemmer, som have udtalt sig i den Retning, Ret i, at det heller ikke gif an at beholde den oprindelige Bestemmelse, fordi den vilde føre til stadige Collisioner, idet Lærerinde kunne hurtigere avancere, medens den ugifte Lærer maatte vente, indtil en Plads blev ledig. Smidertid troer jeg dog heller ikke, at man i det andet Thing har været heldig med Hensyn til, hvad man har sat istedetfor denne Bestemmelse. Man er væsentlig der gaaet ud fra, at Lærerinde burde lønnes ligesom Lærerne, saa at altsaa en Deel lønnes som de gifte og en anden Deel som de ugifte Lærere, og man meente da, at man kunde deraf drage en vis bestemt Deel, som man „skjulte“ i en Trediedeel og senere i en Trediedeel. Jeg anseer denne Løsning for i enhver Henseende mindre heldig, men fremfor Alt mener jeg, at der derved ikke er taget Hensyn til det Principspørgsmaal, som det her gjælder om, nemlig at faae fastsat Qvindens Løn, naar hun træder i det Offentlige Tjeneste. Dette, at Lønningen skal kunne nedfattes med en Trediedeel, vil i ikke faa Tilfælde kunne medføre praktiske Ulemper, thi det vil, hvad der blev gjort stærkt gjældende i det andet Thing, medføre en betydelig Fristselse for Communalbestyrelserne til at lade Lærerinde, som jo i det Hele ere lavere lønne end Lærerne, raskere end disse rykke op paa høist Gage, hvorved Forholdet vilde stille sig end yderligere ugunstigt for Lærerne, og derfor var det, at denne Bestemmelse kom ind, som blev omtalt af den ærede sidste Taler, at kun Trediedelen af de høist lønne Poster kan besættes med Lærerinde. Hvorledes denne paagjældende Sætning i § 4 kan være utydelig, forstaaer jeg ikke. Lad mig tage et Exempel. Jeg sætter, at der i en Commune er 10 Lærere. Ifølge Loven af 8de Marts 1856, § 13, skal Halvdelen være paa høist Lønning, 5 faae altsaa den høieste Løn; nu bestemmer Lovforslaget, at kun en Trediedeel af de høist lønne Poster kan besættes med Lærerinde, altsaa kan i dette Tilfælde kun 1 af den høist lønne Klasse være en Lærerinde.

Jeg er ikke i Tvivl om, at det skal forstaaes saaledes, men jeg tvivler meget om Hensigtsmæssigheden af Bestemmelsen. Tænker man sig nemlig, at Forholdene udvikle sig saaledes, at vi faae ligesaa mange Lærereinder som Lærere, saa vil i det nævnte Tilfælde af disse 5 høist lønede Poster kun 1 kunne besættes med en Lærereinde, hvorimod de 4 andre Lærereinder ville komme paa lavest Gage, og omvendt ville af de 5 Lærere de 4 komme paa høist Gage og kun 1 paa lavest Gage. Dette kan jo være behageligt nok for vedkommende Lærere, men det bliver meget let en Ubillighed, forsaavidt puur unge Mennesker fra Seminarierne næsten kunne springe den laveste Gage over og strax komme paa høist Gage. Jeg troer ikke, at dette udviklede Forhold vil ordne sig ved den Bestemmelse, at Halvdelen — og, naar det hele Lærereantal er ulige, da den største Halvdeel — skal være paa høist Gage. I det oprindelige Lovforslag var det ordnet paa en anden Maade, nemlig saaledes, at de Poster, der vilde have været at besætte med Lærere, men nu vilde blive at besætte med Lærereinder, skulde udgaae af Antallet af de Lærereposter, til hvilke der efter § 13 i Loven af 1856 bliver at tage Hensyn ved Bestemmelsen af, hvor mange der skulde have den høiere, og hvor mange den lavere Løn; men dette vilde jo kunne føre til stor Ubillighed imod Lærerne, idet Lærereinder vilde kunne blive foretrukne for Lærere, og Antallet af Pladser med den høiere Gage derved for disse betydeligt kunde blive indskrænket. Jeg skal tillade mig til Sagens 2den Behandling at stille et Ændringsforslag, som vil komme til at gaae ud paa, at Lærereinderne væsentligt skulle lønnes som ugifte Lærere, dog saaledes, at deres Gage ikke, som her foreslaaet, skal kunne nedsættes med en Trediedeel, men saaledes, at de først efter en vis Frist, s. Ex. 10 Aar — hvilket jo stemmer med den Frist, der er sat for Erhvervelsen af Pensionsberettigelsen — skulle træde op i fuldkommen lige Ret med de yngre ugifte Lærere og da forøvrigt betragtes ligesom disse og have den samme Afgang til Alderstillaag af 25 og 50 Aar. Ved Siden deraf skal jeg tillade mig at foreslaae, at Bestemmelsen om, at kun en

Trediedeel af de høist lønede Poster kan besættes med Lærereinder, udgaaer, og at der i Stedet derfor indsættes en Bestemmelse, der har sit Analogiforhold i Loven af 8de Marts 1856. Denne Lov tillader nemlig ikke saa ganske saa Friheder ubover de bestemte Lønningsforhold; den tillader saaledes, at Borgerrepræsentanterne i visse Tilfælde kunne fordele Summen paa en anden Maade end den, der er fastsat i Loven; den bestemmer ogsaa, at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet kan, hvor Communens oeconomiske Forhold gjør det fornødent, nedsætte de fastsatte Lønninger som ogsaa forhøje samme med Borgerrepræsentationens Samtykke eller, hvis det nægtes, med Skoleraadets; men den tillader derimod ikke nogensomhelst Røkken ved det bestemte Forhold, at den større Halvdeel skal lønnes med den høieste og den mindre Halvdeel med den laveste Gage. En Bestemmelse, hvorved dette Forhold kan forandres — som jo ganske vil være i Analogi med de andre Bestemmelser —, troer jeg vil blive nødvendig netop derved, at Lærereinderne komme ind. Naar saaledes det Tilfælde, som jeg før nævnte, nemlig, at kun 1 af 5 høistgagerede Pladser kunde besættes med en Lærereinde, skulde føre til, at en ganske ung Seminarist saa godt som lige i det Dieblis, han kom fra Seminariet eller i alt Fald efter et Aars Forløb eller saa vilde springe op til den høieste Gage, vilde der efter min Formening være Anledning for Borgerrepræsentationen til at sige: Nei, det gaaer ikke an, og den vil da i Henshold til den Lovbestemmelse, jeg paatænker at foreslaae, kunne gjøre Indstilling til Ministeriet om, at dette vil forandre Forholdet i dette Tilfælde, saaledes at Vedkommende altsaa ikke rykker op paa den høieste Gage. — Det var disse Bemærkninger, jeg vilde tillade mig at gjøre med Hensyn til denne Lov, idet jeg dog, som sagt, mener, at vi i det Hele taget med Undtagelse af dette Spørgsmaal om Gagerne, ville kunne slutte os til Lovudkastet i den Skikkelse, hvori det er kommet til os.